

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

I N F O K O M M U N I K Á C I Ó S I R O D A

Ügyszám: **Vj-29/2007.**

A Gazdasági Versenyhivatal a D. M. vezető jogtanácsos által képviselt T-Kábel Magyarország Kft. eljárás alá vont vállalkozás ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmának feltételezett megsértése miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A Gazdasági Versenyhivatal az eljárást megszünteti.

E végzés ellen a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsához címzett jogorvoslati kérelemmel lehet élni. A jogorvoslati kérelem előterjesztésének e végzés foganatosítására halasztó hatálya nincs.

I n d o k o l á s

I.

A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) 2007. február 5-én eljárást indított a T-Kábel Magyarország Kft-vel (a továbbiakban: T-Kábel Kft.) szemben. Az eljárás megindítására a Fővárosi Ítéltábla Vj-11/2002. számú ügyben hozott 2.Kf.27.257/2006/5. számú ítélete alapján került sor, melyben a Fővárosi Ítéltábla a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 339. § (1) bekezdése értelmében új eljárás lefolytatására kötelezte a GVH-t.

Tekintettel arra, hogy a Fővárosi Ítéltábla a GVH Vj-11/2002/23. számú határozatát teljes egészében hatályon kívül helyezte, a megismételt eljárás az ügy azon részeire is kiterjedt, amelyek az eredeti eljárásban – úgymint szolgáltató 2002. januári árképzése és programcsomag-módosítása – a jogsértés hiányának a megállapítására vezettek.

Ennek megfelelően, a GVH megismételt eljárásában – a Vj-11/2002. számú ügy tárgyát alapul véve – azt vizsgálta meg, hogy a T-Kábel Kft. (a Vj-11/2002. számú versenyfelügyeleti eljárás megindításakor érvényes cégneven: MatávkábelTV Kft.) a 2002. január 1-i árképzésével (műsorcsomagok és visszakapcsolás díja) és programcsomag-módosításával, valamint az ÁSZF egyoldalú szerződésmódosításra lehetőségét biztosító rendelkezéseivel megsértette-e a Tptv. 21. §-ának rendelkezéseit.

A vizsgálók az eljárás során a hatályos törvényi eljárási szabályokat, de az eredeti eljárás időpontjában hatályos anyagi jogi rendelkezéseket alkalmazták.

II.

A Tpkt. 21. §-a alapján tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen – az a) pont szerint – az üzleti kapcsolatokban tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.

A Tpkt. 71/A. § alapján a vizsgáló a hivatalból indított versenyfelügyeleti eljárást végzéssel megszünteti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn, továbbá akkor, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.

III.

A T-Kábel Kft. tevékenységének döntő részét 2002-ben a kábeltelevíziós műsorelosztás képezte, amelyet saját tulajdonú, illetve bérelt hálózatok segítségével Budapesten, továbbá több vidéki nagyvárosban és kisebb településen nyújtott összesen mintegy 250 ezer előfizető részére.

A GVH rendelkezésére álló adatok szerint, a T-Kábel Kft. 2002. január 1-i hatállyal budapesti, dunakeszi és nagykovácsi szolgáltatási területein átlagosan 18%-kal emelte szolgáltatása havi előfizetési díjait, a szolgáltatás visszakapcsolásakor fizetendő egyszeri díjat pedig 4000 (előfizető kérésére történt szüneteltetés), illetőleg 8000 forintban (díjfizetés miatti üzemszünetből származó szüneteltetés) határozta meg. Ezzel egyidejűleg az eljárás alá vont kisebb-nagyobb változtatásokat hajtott végre egyes programcsomagok összetételében is, melynek eredményeképpen a budapesti központi fejállomáshoz tartozó szolgáltatási területén az I. műsorcsomagba bekerült a Fix TV és az Xmédia, míg a Főnix TV helyet cserélt a II. csomagból a Music Box csatornával, a BP TV pedig átkerült a II. műsorcsomagba. A II. programcsomagban új csatornaként jelent meg a Reality és a Filmmúzeum, kikerült azonban a kínálatból a Super RTL, illetve átkerült a III. csomagba az MTV Europe. A III. műsorcsomag a Hallmark és a Fox Kids csatornákkal bővült. Budapest, VIII. kerület soros rendszerén az RTL2 és a Super RTL csatornákat az Xmédia, a Fox Kids és a Minimax váltotta fel. Nagykovácsiban az RTL2-t, a Cartoon Network-ot, a 3sat-ot és a Deutsche Welle-t a Filmmúzeum, a Fox Kids, a TVE és a Rai Uno váltotta fel, bekerült továbbá a Minimax és a Spektrum. Dunakeszi soros rendszerén a Cartoon Network és a Vox csatornák helyett a Fox Kids és a Filmmúzeum került elosztásra.

A T-Kábel Kft. ezt követően, 2002. március 23-i hatállyal módosított ÁSZF-et vezetett be, amelyben egyoldalú szerződésmódosítási jogokat kötött ki magának az előfizetőkkel szemben különösen arra az esetre (ÁSZF 7.2. és 7.3. pontjai):

- „ha az előfizetői szerződésben vállaltakhoz képest a szolgáltatás igénybevételi feltételei műszaki okból megváltoznak (pl. fejállomás cseréje, a hálózat jellegének megváltozása),
- a szolgáltatási jogviszony lényeges tartalmi elemei módosulnak a szolgáltató felügyeleti szervének határozata, és/vagy jogszabály módosulása alapján,
- a szolgáltatási díjak változása esetén,
- a szolgáltatási műsorcsomag tartalmi változása esetén.

A T-Kábel Kft. ezen egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget biztosító jogokkal szemben mindössze annyit vállalt az előfizetők felé (ÁSZF 7.3.1.),...*„hogyan az előfizetési díjat éves átlagban nem emeli az infláció mértékének négyszeres összegénél nagyobb mértékben, kivéve, ha gazdasági működése tisztességes üzleti nyereséggel az adott területen nem biztosított. (csúszo árklauzula)”*.

Ezzel szemben a T-Kábel az ÁSZF 10.4.2. pontjában foglaltak alapján *„az előfizetői szerződést 45 napos felmondási idővel felmondja, amennyiben az előfizető az esedékes díjat a jogkövetkezményekre figyelmeztető értesítés megtörténtét követően sem egyenlített ki. Az értesítésben előírt fizetési póthatáridő 15 nap.”*

IV.

Vizsgálók a (havi előfizetési) díjak versenyjogi értékelését megelőzően a csatornakiosztások módosításának körülményeit vizsgálták meg. Erre azért volt szükség, mivel az a körülmény, hogy a kábeltelevíziós szolgáltató a programcsomagok tartalmának változtatása során nem élt vissza gazdasági erőfölényével, egyben azt is jelenti, hogy az új programok beállításával járó esetleges plusz műsorköltségek gazdaságilag indokolt költségnek minősülnek.

Ahogy az a programcsomagok változtatásával kapcsolatos versenyjogi esetek is mutatják (Vj-5/1999., Vj-59/2000., Vj-20/2001.), a GVH-nak ezekben az ügyekben több szempontot is figyelembe kell vennie. Ilyen például az a tény, hogy a technikai-gazdasági adottságokból kifolyólag a kábeltelevíziós szolgáltatók jellemző módon még nem közvetlenül műsorcsatornákat, hanem azokat tartalmazó programcsomagokat kínálnak az előfizetők számára. Egyértelmű ugyanakkor az is, hogy a fogyasztók számára nem közömbös, hogy az egyes programcsomagokban milyen konkrét programok jelennek meg. A fogyasztók ebből a szempontból viszont heterogének (nem vitatható azonban, hogy a magyar nyelvű programok a magyar fogyasztók számára kiemelkedő jelentőséggel bírnak): az adott program tematikája, nyelve alapján a fogyasztók egyes csoportjai más és más programokat preferálnak. Különösen igaz ez a kifejezetten réteg igényeket kielégítő műsorokra. Fenti körülmények között nyilvánvaló tehát, hogy bárhogyan is állítja össze az egyes programcsomagokat a szolgáltató, mindig lesznek olyan fogyasztók, akik az adott szolgáltatási csomaggal elégedetlenek. Az azonban, hogy az előbb vázolt körülmények következtében a szolgáltató nem képes elkerülni az ilyen helyzetek kialakulását, nem jelentheti azt, hogy a fogyasztói igényeket figyelmen kívül hagyhatja. Versenyjogi beavatkozásra így elsősorban akkor van szükség, ha valamely vállalkozás egy adott programcsomagban foglalt műsorokat úgy helyez át egy másik programcsomagba, hogy azzal az olcsóbb árfekvésű programcsomagot kiüríti, ezáltal terelve a fogyasztókat egy magasabb árfekvésű programcsomag felé, vagy amennyiben az adott programcsomag műsorait az előfizetők megkérdezése nélkül úgy alakítja át, hogy ezáltal az érintett programcsomag díja a módosítás többletköltségéből eredően aránytalanul magas lesz.

Mindezen szempontokat figyelembe véve, az olyan elenyésző – csomag díjához viszonyított 0,12-0,5% – mértékű műsorköltség-változással járó programcsomag-módosítások, mint amilyeneket az eljárás alá vont vállalkozás hajtott végre a vizsgált időpontban, a vizsgálók szerint legfeljebb akkor vethetnék fel a GVH Tptv. 21. § a) pontja alapján történő fellépésének a lehetőségét, ha a módosítások következtében a fogyasztók többségének preferenciáját egyértelműen tükröző, magas nézettségű, ugyanakkor alacsony műsorköltségű programok kivételére, illetve magasabb csomagba történő áttételére, ezzel összefüggésben az érintett programcsomagok kiüresítésére került volna sor. Ezek a feltételek azonban, tekintve, hogy a változtatások során jellemzően külföldi csatornák magyar nyelvű csatornákkal történő kicserélésére került sor, amelyek a magyar fogyasztók

körében vélhetően jóval nagyobb érdeklődésre tarthattak számot (Vj-5/1999.), jelen esetben feltehetően nem álltak fenn.

Az a körülmény, hogy a T-Kábel Kft. a programcsomagok átalakításakor nem élt vissza bizonyíthatóan gazdasági erőfölényével egyben azt is jelenti, hogy a ténylegesen felmerült műsorköltségek gazdaságilag indokolt költségeknek minősülnek.

A vizsgálat egyéb gazdaságilag indokolatlannak minősülő költséget sem azonosított, ezért a vizsgálók az előfizetési díjak megítélésekor a T-Kábel Kft. éves beszámolóí szerinti adatokból indultak ki. A jelen eljárásban szükségtelen volt a kábeltelevíziós vállalkozások díjainak vizsgálatakor más eljárásokban a vizsgált díjemelések évének várható eszközarányos üzemi eredményének becsléséhez alkalmazott módszer, mert a döntés időpontjában már rendelkezésre álltak a vizsgált évek tényleges mérleg és eredmény-kimutatás adatai.

A GVH Versenytanácsának gyakorlata szerint az ár akkor minősül tisztességtelennek (túlzottan magasnak), ha az a vállalkozás gazdaságilag indokolt költségei és a befektetéssel arányban álló hozam (normatív nyereség) összegét meghaladja.

Egyidejűleg több hálózatot is üzemeltető, illetőleg azokon több programcsomagot szolgáltató vállalkozások esetében, mint amilyen a T-Kábel Kft., a költségek és a nyereség általában még hozzávetőleges pontossággal sem határozható meg hálózatonként, illetve programcsomagonként, ezért általános esetben az vizsgálandó, hogy a vállalkozás díjai (befektetés arányos nyeresége) összességében túlzottan magasak-e.

A befektetés arányos nyereség meghatározásánál a GVH – a vállalkozás arra vonatkozó megalapozott számításai hiányában – a vállalkozás mérlegadataiból indul ki: befektetési összegként a vállalkozás összes forrását (eszközét), nyereségként pedig az üzemi tevékenység eredményét figyelembe véve. Ez a mutató – befektetésként kezelve az idegen tőkét, továbbá figyelmen kívül hagyva annak kamatköltségét – nem torzul az esetlegesen gazdaságilag nem reális feltételek mellett felvett hitelek (pl. a piaci kamatlábnál alacsonyabb kamatozású tulajdonosi hitelek) következtében.

A normatív nyereség mértékére a kábeltelevíziós piac tekintetében – miután azon az ország egész területén gazdasági erőfölényben lévő vállalkozások tevékenykednek – nem állnak rendelkezésre tapasztalati adatok. Ezért a GVH a normatív nyereség meghatározásakor az adott időszak nominális befektetési kamatlábjából indul ki, növelve azt az ún. kockázati prémiummal, amely abból fakad, hogy a vállalkozásba történő tőkebefektetés nyilvánvalóan lényegesen nagyobb kockázattal jár, mint a tőke bankban történő elhelyezése.

Ez a számítási módszer ugyanakkor csak abban az esetben alkalmazható, ha a vállalkozás a kábeltelevíziós szolgáltatás mellett nem végez érzékelhető (pl. 10 % feletti) mértékben egyéb tevékenységet, és így a vállalkozás egészére számított befektetés arányos nyereség nem térhet el érdemben a kábeltelevíziós szolgáltatás befektetés arányos nyereségétől. Ellenkező esetben szükséges lehet a nyereség, valamint a befektetés tevékenységek közötti megosztása.

A vizsgálók által elvégzett számítások tanúsága szerint 2002-ben a T-Kábel Kft. eszközarányos üzemi eredménye 4,4% volt, amely lényegesen alatta maradt a GVH Versenytanácsa által több ügyben (pl. Vj-93/2003/9. határozat, amelyet a Fővárosi Ítéltábla is helybenhagyott) kb. 15%-os mértékűnek becsült normatív nyereségnek, ami azt jelenti, hogy a díjak összességükben biztosan nem minősülhettek túlzottan magasnak.

Jelen versenyfelügyeleti eljárásban a havi díjakon túl a vizsgálat tárgyát képezte a T-Kábel Kft. által alkalmazott egyszeri – visszakapcsolási – díj mértéke is.

A jelszolgáltatás kikapcsolására az előfizető által kért üzemszünetelés, vagy az előfizetési díj befizetésének elmulasztása miatt kerülhet sor. A szolgáltató az üzemszünet leteltével, illetve az elmaradt díj befizetése után az előfizetőt visszakapcsolja a szolgáltatásba. A T-Kábel Kft. az üzemszünetet követő visszakapcsolásért 4000 Ft-ot, a díjfizetés elmulasztásából fakadó visszakapcsolásért 8000 Ft visszakapcsolási díjat számít fel.

Az eljárás alá vont előadta, hogy a visszakapcsolási díj mértéke közelíti, de nem éri el a tényleges költségeket. Ennek alátámasztására, az alkalmazott díj mértékét költségekkel igazolta. A visszakapcsolás kalkulált díja a ráfordított munkaidő, az órabér, a kiszállási díj és az egyéb költségelemek összesítése alapján: 6802 Ft+ÁFA (bruttó 8502,50 Ft.) volt.

Összhangban a havi díjak vizsgálata során elvégzett számítások eredményével, a vizsgálók szerint az eljárás alá vont költségkimutatása alapján a T-Kábel Kft. által alkalmazott visszakapcsolási díjak nem tekinthetők túlzott mértékűnek. Fentiek fényében elfogadhatónak tartják továbbá a T-Kábel Kft. azon gyakorlatát is, hogy a díjfizetést elmulasztó előfizető a szolgáltató által megállapított, az önköltségnél lényegesen alacsonyabb díjra nem jogosult.

Az ÁSZF szerződésmódosításra vonatkozó rendelkezéseivel összefüggésben a vizsgálók a következő megállapításokat teszik.

A vizsgálók az eljárás alá vont vállalkozás 2002. március 22. és 2003. január 1. között hatályban lévő szerződési feltételeinek az áttekintését és elemzését követően megállapították, hogy az ÁSZF 7.2 és 7.3 pontjaiban megfogalmazott kikötések a vállalkozást egyoldalú díjemelésre, a díjemelés feltételeinek egyoldalú meghatározására és értelmezésére, illetőleg a programcsomagok egyoldalú változtatására jogosították fel.

A GVH Versenytanácsa több határozatában – köztük legrészletesebben a Vj-126/2000. számú ügyben – is rögzítette a díjak tekintetében a versenyjogilag elfogadható ÁSZF rendelkezés lehetőségeit.

Eszerint a Tptv. 21. § a) pontjába ütköző indokolatlan előnynek minősül az ÁSZF-ben kikötött egyoldalú, a fogyasztó által nem ellenőrizhető díjváltoztatási jog, akkor, ha a kábeltelevíziós vállalkozás az ÁSZF alapján jogosult az emelt díjat nem fizető fogyasztót a szolgáltatásból kizárni. A Tptv. 21. § a) pont szerinti „indokolatlan előny” ugyanis nem szűkíthető le arra az esetre, ha a jogsértésből – nem feltétlenül számszerűsíthető mértékben – közvetlen anyagi (vagyon) előnye származik az elkövetőnek.

Jelen esetben a szolgáltatási díjak egyoldalú meghatározása a T-Kábel Kft-nek lehetőséget biztosított arra, hogy alapos ok nélkül emelje a díjakat, aminek az ÁSZF 7.3.1. pontjában megfogalmazott önkorlátozó jellegűnek tűnő, ámde feltételes vállalás sem jelentett tényleges felső korlátot. A 7.3.1 pont szerint: *„A szolgáltató vállalja, hogy az előfizetési díjat éves átlagban nem emeli az infláció mértékének négyszeres összegénél nagyobb mértékben, kivéve, ha gazdasági működése tisztességes üzleti nyereséggel az adott területen nem biztosított. (csúszó árklauzula)”*.

Az indokolatlan előny kikötésének lehetőségét alapozta meg emellett az a tény is, hogy az ÁSZF sem a díjemelés jogszerűségének az ellenőrzésére, sem pedig annak kifogásolására nem biztosított jogot az előfizetőknek. A fogyasztó választási lehetősége rendkívül korlátozott volt: vagy elfogadta a díjemelést, vagy a szerződés felmondásával kellett számolnia. Ha az előfizető a *„részére kiállított számlában szereplő díjat az ott jelzett fizetési határidő lejáratáig nem egyenlíti ki”* (ÁSZF 9.1. pontja), akkor az ÁSZF 10.4.2. pontja szerint a szolgáltató 45 napos felmondási idővel felmondja az előfizetői szerződést.

Az indoklás nélküli, illetőleg az előfizetők által ellenőrizhetetlen változtatás lehetősége azonban nemcsak a díjemelés, hanem a programcsomagok összetételének a módosítása

esetében is tetten érhető. Jóllehet a T-Kábel Kft. hivatkozása szerint a vizsgált időszakban a fogyasztói igényeket több szempontból is vizsgálta, illetőleg folyamatosan figyelemmel kísérte (ügyfélszolgálathoz beérkezett visszajelzések, előfizetői felmérések, szakértői elemzés, műszaki lehetőségek megvizsgálása, ármegállapítás során), a vizsgált ÁSZF a szolgáltató és az előfizetők közötti információcserének, illetve kölcsönös programegyeztetésnek semmilyen intézményesített formáját nem tartalmazta.

A GVH által vitatott rendelkezések ugyanakkor csak 2002 december 31-ig voltak hatályban. Az eljárás alá vont ugyanis már az eljárás folyamán – 2002. november 26-án – jelezte, hogy magatartását meghatározott módon összhangba hozza a Tpvt. rendelkezéseivel.

A változtatás mind a díjmódosításra, mind pedig programcsomag-módosítás eseteire kiterjedt.

Eszerint az ÁSZF díjmódosításra vonatkozó 7.3.1 pontja értelmében: „A szerződésmódosítás a másik fél tudomásulvételével válik elfogadottá. Tudomásulvétel formái az alábbiak:

Amennyiben az előfizető a szerződésmódosítás ellen az arról való tudomásszerzéstől (kézhezvételétől) számított 8 napon belül a szolgáltatónál írásban észrevétellel él, a módosítás nem tekinthető elfogadottnak. Ebben az esetben a szolgáltató kérheti az előfizetői szerződés bírósági úton történő módosítását. A szolgáltató a szerződésmódosításról szóló értesítésében köteles felhívni az előfizető figyelmét a jelen pontban foglalt észrevétel-tételi jogára, valamint annak jogkövetkezményeire.”

Programcsomag-módosítás kapcsán az ÁSZF 7.3.2. pontja pedig kimondja, hogy a „szolgáltató jogosult a műsorkínálatot az előfizetők előzetes értesítése mellett megváltoztatni. Annak érdekében, hogy a választékot az előfizetői igényeknek megfelelően tudja kialakítani a módosítást megelőzően piackutatást végez az előfizetők körében, valamint előzetesen felméri a rendelkezésre álló kínálatot. Szolgáltató a kínálat kialakítása során az előfizetői igények mellett figyelembe veszi a műsordíjak gazdasági hatását és a műsorok minőségi jellemzőit.”

A vizsgálók a módosítást úgy ítélték meg, hogy azzal a T-Kábel Kft. magatartását összhangba hozta a Tpvt. rendelkezéseivel. Egyrészt azért, hogy a tiltakozó előfizetők felé a díjemelés már nem érvényesíthető automatikusan, másrészt pedig úgy, hogy a szolgáltató az előfizetők részére olyan jogokat biztosított, amelyek a vizsgálók megítélése szerint elégségesek a szerződő felek közötti információs aszimmetria olyan mértékű csökkentésére, ami már nem jelent indokolatlan előnyt a számára.

Fentiekre, valamint a rövid ideig fennálló jogsértés súlyára figyelemmel (a kérdéses időszak tekintetében a GVH Tpvt-be ütköző díj- és programcsomag-módosítást nem állapított meg) a verseny védelméhez fűződő közérdek hiánya miatt a Tpvt. 71/A. § első fordulatóban foglalt feltétel teljesül.

A vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy

1. az eljárás T-Kábel Kft. 2002. évi árképzését (egyszeri és havi díjak), valamint programcsomag-módosításának módját illető része tekintetében a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénysértés, további eredmény pedig az eljárás folytatásától sem várható,
2. a T-Kábel Kft. ÁSZF-jének egyoldalú szerződésmódosításra lehetőséget biztosító rendelkezései tekintetében a vizsgálat elrendelésére okot adó, a Tpvt. 70. §-ának (1)

bekezdésében megállapított körülmények (jelen esetben a közérdek) az eljárás alá vont önkéntes magatartásának eredményeképpen nem állnak fenn.

A fentiekre tekintettel a GVH a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

A vizsgálók az eljárás bizonyított visszaélés, valamint közérdek hiánya miatti megszüntetésére tekintettel a T-Kábel Kft. esetleges gazdasági erőfölényes helyzetét nem vizsgálták.

A jogorvoslati jogosultság a Tpvt. 71/A. §-án alapul. A jogorvoslati kérelem előterjesztése illetékmentes.

A GVH hatáskörét a Tpvt. 45. §-a, illetékességét a Tpvt. 46. §-a szabályozza, mely rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, mely nem tartozik bíróság (Tpvt. 86. §) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.

Budapest, 2007. június 29.